

ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΕΛΑΤΕΙΑΣ 2018*

Γράφει ο Παν. Γεωρ. Δημάκης, Υπεύθυνος Ιστορικού Αρχείου Δήμου Αμφικλείας Ελατείας • Email: pgdimakis@gmail.com

Η Πανήγυρις Ελατείας ήταν ένα σημαντικό και χαρμόσυνο γεγονός τα χρόνια του Μεσοπολέμου, για τους κατοίκους, αλλά και την Χώρα της Ελατείας. Η προκήρυξη και η δημοσίευσή της, αποτελεί αμάχητο ιστορικό τεκμήριο, της εμπορικής, αλλά και παραγωγικής δραστηριότητας της εποχής, παρά την οικονομική κρίση.

Στην εύφορη κοιλάδα του Κηφισού, παλαιά ιστορία είναι η αναφορά Πανηγύρεων, αφού καταγράφεται στο σιγίλλιον, περί των ορίων της Επισκοπής Διαυλείας και Ταλαντίου, του Πατριάρχου Ιερεμία Β', το σωτήριο έτος 1572 μ. χ.... Η Αγία Μαρίνα μετά της πανηγύρεως αυτής.... Βεβαίως η σημερινή Αγία Μαρίνα, ως πόλισμα, τα χρόνια αυτά, δεν θα ήταν πολύ διαφορετική από σήμερα, ίσως όμως, τα κριτήρια τότε, να ήταν άλλα, διαφορετικά για την αξιολόγηση, όχι μόνον πληθυσμιακά. Γενικά τα πανηγύρια, ήταν και θρησκευτικά, αλλά όπως πάντα και εμπορικές και κοινωνικές συγκεντρώσεις. Στην χώρα της Ελάτειας, μετά την συγκομιδή των καρπών, των ετησίων εισοδημάτων, υπήρχε και η Εμποροζωοπανήγυρις, όπου οι κάτοικοι της κοιλάδας, έκαναν τις προμήθειες, αγαθών αγροτικής και οικιακής οικονομίας, όπως εργαλεία, μαχαίρια, κουδούνια, σκεύη, κάπες, φλοκάτες, ξύλινα γουδιά, κουτάλες, (μην ξεχάσουμε τον κούτ'λα!), φ'τσέλες και βλαχομαλάματα, από ορεινούς μικροβιοτέχνες, που συνέρρεαν από την Σ'βάλα, τα Σάλωνα, τα Τρίκαλα, την Ήπειρο ακόμη και το Πήλιο, να πουλήσουν, να ανταλλάξουν και να διασκεδάσουν, με τα "Όργανα", κατά το έθος αυτό, των Ελλήνων, που χάνεται βαθεία πίσω στον χρόνο και μοιάζει, με απολογισμό της χρονιάς, που έπρεπε να εορταστεί, με γενναία κρασοκατανυξη και μία καταναλωτική σπατάλη, κατά δύναμιν. Υπήρχαν όμως και οι ζωοπανηγύρεις και μάλιστα, αρκετά ζωηρές και πολυσύχναστες, αφού η μηχανοκαλλιέργεια και τα "αγροτικά" μηχανήματα, δεν είχαν ανατρέψει ακόμη, την παραδοσιακή καλλιέργεια και τα ζώα, ήταν τα εργαλεία μηχανήματα παραγωγής. Σε ξεχωριστούς χώρους, συνήθως έξω, από τον οικιακό ιστό, κατασκηνώναν οι πωλητές, ίππων, ημιόνων, όνων, με τα ζά τους, οι λεγόμενοι τσαμπάσσηδες, βαθεία μελαχροίνοι, μουστακαλίδες, που δοκίμαζαν την ευρωστία, αποφαινόταν για την ηλικία, την παράσταση, την αντοχή και την υγεία των ίππων, κρατώντας το απαραίτητο καμ'σί, στο ένα χέρι, ενώ με το άλλο, άνοιγαν το στόμα του ζώου, ανιχνεύοντας την ηλικία (το τηράει στα δόντια έλεγαν). Σκηνές γραφικές, της καθ' ημάς Ανατολής, που σήμερα εξέλιπταν, λόγω της ανατροπής, των κοινωνικών συνθηκών, που μετέβαλλαν, την ετήσια αυτή, εορταστική συνάθροιση, σε περιφερόμενη σύνοδο, των ιδίων μικροπωλητών κυρίως, με παζαριω'τ'κα εμπορεύματα, συνήθως εισαγόμενα, όπου οι παλαιοί μικροβιοτέχνες σπανίζουν. Δεν παύει όμως και σήμερα, παρά την παρακμή του, "του παζαρ", να αποτελεί μία σημαντική στιγμή, ένα βότσαλο, στην ακινησία της επαρχιακής λίμνης, με την κίνηση, την μουσική, την μεζεδολογία, την συμμετοχή της όσφρησης, στους καπνούς από τα ψητά, τα οπωρικά και τα συναφή, έστω χωρίς, τα θεατρικά μπουλούκια, το Γύρο του θανάτου, την σκοποβολή, ακόμη και την υπαίθρια ρουλέτα, κάποιων φτωχοδιαβόλων. Όμως για τα παιδιά, αλλά και μερικούς μεγάλους, το κάτι άλλο ήταν, το Πανόραμα, ένα είδος εικονοσκο-

πίου της εποχής, ένα ξύλινο, μαγικό κιβώτιο, με προσοφθαλμία οπή, όπου, με την στροφή μανιβέλλας, εμφανίζονταν χρωματιστές θαυμαστές εικόνες, εξωτικών τόπων και χωρών, με την γεωγραφική και ιστορική καθοδήγηση, του χειριστή, ο οποίος με μία συρτή, μονότονη φωνή, εκφωνούσε το αφήγημα του, καθώς και ανάλογες, παρατηρήσεις... σκούπισε την μύτη σου μικρέ...εδώ Κύριοι (β)λέπετε τον μέεεγα ποταμό Νείλο...και τα αραπάκια... Κύρι... κύρι... Θείου δεν λέπουμε τίποτα...αυτόματα η απόληση κάλυπτε την βλάβη... τι να δεις βρέ; μαύρα τ' αραπάκια, μαύρος κι ο ποταμός...και απτόητος συνέχιζε (όπως ο Μ. Λουντέμης διέσωσε)... ιδού και η Μόσχα της Ρωσίας, που την κυβερνά άνδρας, με θηλυκό όνομα, ΕΛΕΝΙΝ ήταν τ' όνομά του... συλλέγοντας τις δεκάρες μικρών και μεγάλων, όπως και μεις τα θραύσματα και τα σπαράγματα, μίας εποχής αθωότητας, που είναι ο δικός μας, χαμένος Παράδεισος. Άς είναι και φέτος, "του Παζάρ", όπως κάθε χρόνο, στην Ελάτεια, θα έχει τα τωρινά χαρακτηριστικά του, με την ευχή, να συνεχίσει αυτοαναανεούμενο και αναγεννώμενο.

* Ο Αγιαμαρινιώτης συμπατριώτης μας, Κώστας Τριανταφύλλου, είναι δημοσιογράφος, και, κατέγεται από την Αγία Παρασκευή Λοκρίδος. Για την πληρέστερη σχετική ενημέρωση, μάς παραχώρησε το απαραίτητο υλικό από το Αρχείο του, τον ευχαριστούμε.

ΤΑ ΠΑΖΑΡΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΟΥ ΚΗΦΙΣΟΥ

Τετάρτη, 20 Σεπτεμβρίου 2017

Παζάρια, - εμποροπανήγυρις όπως λέγονται επίσημα- γίνονται σε κωμοπόλεις της περιοχής μας....

Με υπουργικές αποφάσεις έχουν ιδρυθεί και πραγματοποιούνται και σήμερα, στην Ελάτεια, την Αμφικλεία, την Γραβιά και την Κάτω Τιθορέα. Η αναφορά των γίνεται με βάση την χρονολογία δημοσίευσής του χρόνου αρχικής λειτουργίας τους.

Η πραγματοποίησή τους αρχικά γινόταν τους καλοκαιρινούς μήνες και σήμερα τους φθινοπωρινούς.

Η χρονική περίοδος πραγματοποίησης κάθε παζαριού ήταν πάντα διαφορετική από των άλλων, ώστε να διευκολύνονται οι κάτοικοι της περιοχής μας.

Από έρευνα στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως προκύπτουν τα ακόλουθα:

Το παζάρι της Ελάτειας είναι το αρχαιότερο. Συστήθηκε, στις 28 Δεκεμβρίου 1880, με διάταγμα του βασιλέα Γεωργίου Α'. Με το ίδιο καθοριζόταν η έναρξη, η χρονική διάρκεια και η λήξη του. Αρχίζει από την 25 Ιουλίου και διαρκούσε μέχρι την 28 του μήνα, κάθε χρόνο.

(1) Μετά από δεκατρία χρόνια, δηλαδή το 1893, μετατοπίζεται, η χρονική περίοδος πραγματοποίησης του παζαριού. Με διάταγμα που υπογράφει τον Αύγουστο εκείνου του χρόνου, ο τότε διάδοχος Κωνσταντίνος, εκτελώντας χρέη αντιβασιλέα, η εν λόγω εμποροπανήγυρις «τελείται εφεξής από της 23 Αυγούστου μέχρι της 24 ιδίου μηνός εκάστου έτους». Έτσι, η διάρκεια της από τετραήμερη περιοριζόταν σε διήμερη.

(2) Το 1933 αλλάζει η μορφή του παζαριού αλλά και ο χρόνος πραγματοποίησής του. Με προεδρικό διάταγμα του Ιουλίου του 1933, μαζί με την εμπορική πανήγυρη καθιερώνεται να γίνεται και ζωοπανήγυρη, δηλαδή το αλογοπάζαρο. Έτσι, οι γεωργοί των γύρω χωριών μπορούσαν να αποκτήσουν άλογα, μολάρια και γαϊδούρια, απαραίτητα για τις αγροτικές του δουλειές. Δηλαδή αγόραζαν νέα ή κάνοντας ανταλλαγή- «τράμπα», όπως έλεγαν, του δικού τους ζώου, που ήταν συνήθως γέρικο, με μικρό-

ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΕΛΑΤΕΙΑΣ 1947

Επί τέλους παζάρι, χαμόγελα και βόλτα στις παράγκες, σφιχτοδεμένες ακόμη, μία αδιόρατη αίσθηση ανασφάλειας διαπερνά, τους περιπατητές.

ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΕΛΑΤΕΙΑΣ 1949

Στην φωτογραφία του 1949, στον σημερινό πεζόδρομο, τρία τότε νέα παιδιά, γελαστά, ευδιάθετα, ημέρες παζαριού, ξεχωρίζουν από το πλήθος, που συνωστίζεται στο βάθος, γύρω από τις παράγκες. Δεξιά το παλιό πετρόχτιστο καφενείο του Ν. Αυγερίου "Μπερνίτσα", αριστερά η οικία Παπαμαγγανά και στο βάθος, οι θαλερές ακακίες του Αη-Δημήτρη.

τερης ηλικίας, που πωλούσαν οι τσαμπάσσηδες. Στην διαδικασία συμμετείχαν ζεμποροί, που τους αποκαλούσαν «τσαμπάσσηδες».

Με το ίδιο Π/Δ είχε καθορισθεί ότι «Τελείται ετήσια εμπορική πανήγυρις και ζωοπανήγυρις από 7-13 Οκτωβρίου».

(3) Το 1958 με διάταγμα του βασιλιά Παύλου αποφασίσθηκε η ετήσια εμποροπανήγυρη να τελείται εφεξής από 9-15 Οκτωβρίου εκάστου έτους.

(4) Μετά από 21 χρόνια, στις 8 Ιανουαρίου 1901, με βασιλικό διάταγμα του Γεωργίου του Α' εγκρίθηκε η σύσταση «ετήσιας εμπορικής πανηγύρεως, εν Δαδίω, πρωτεύουσής του δήμου Δρυμίας, τελευτώντας από της 8ης μέχρι και της 10 Σεπτεμβρίου».

(5) Για την αποτελεσματικότερη λειτουργία του παζαριού εγκρίθηκε, το 1922, η τροποποίηση του πολεοδομικού σχεδίου του Δαδιού. Αυτή έγινε για την απαραίτητη ίδρυση πλατείας και την ανέγερση παραπηγμάτων, αναγκαίων κατά την διάρκεια, της πραγματοποίησής του.

(6) Το δαδιώτικο παζάρι θα γίνει από 18 μέχρι και 24 Σεπτεμβρίου και θα διαρκέσει δύο μέρες, επί πλέον, σύμφωνα με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου του δήμου Αμφικλείας -Ελάτειας. Το 1951 εγκρίθηκε η λειτουργία νέας εμποροπανήγυρις, στον Δήμο Δρυμίας Νομού Φθιώτιδος. Στο Β/Δ γράφεται: «Εγκρίνομεν όπως εν τώ ειρημένω Δήμω τελείται κατ' έτος εμποροζωοπανήγυρις από 21-25 Σεπτεμβρίου. Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεται η δημοσίευσις και εκτέλεσις του παρόντος». Από την διατύπωση

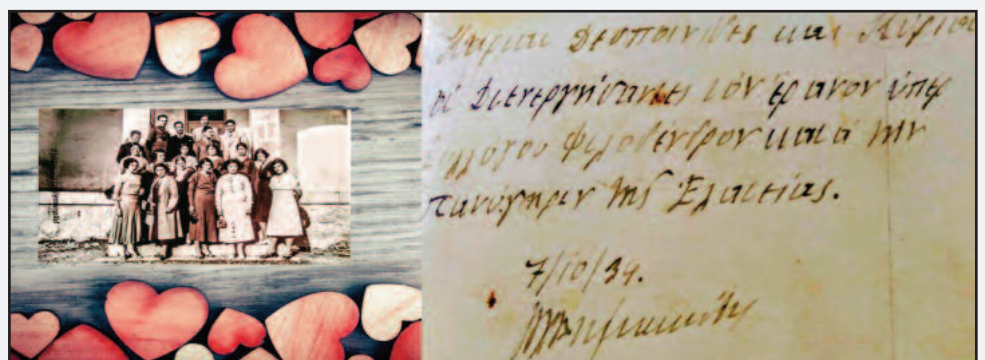
προκύπτουν ερωτηματικά γιατί το 1951 δεν υπήρχε, Δήμος Δρυμίας. Πιθανόν η εν λόγω εμποροπανήγυρις να είναι αυτή που γίνεται, σήμερα, στην Γραβιά, στην θέση Ρεσινίκος, για την γιορτή της Πεντηκοστής. Πάντως στα έχοντες υπ' όψιν αναφέρονται δύο έγγραφα του Νομάρχου Φθιώτιδος και μία πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου Δρυμίας, που είχαν υποβληθεί στον υπουργό Εμπορίου, προκειμένου να εγκριθεί την εν λόγω εμποροπανήγυρη. Η διάρκεια της είναι σήμερα τριήμερη και γίνεται σε διαφορετική χρονική περίοδο από την αναγραφόμενη στο αναφερόμενο Β/Δ.

(7) Το νεότερο παζάρι είναι της Κάτω Τιθορέας. Με βασιλικό διάταγμα, του 1966, εγκρίθηκε η εκτέλεση ετήσιας εμποροζωοπανηγύρεως «εν τη πλατεία Αγίου Δημητρίου της Κοινότητας Κάτω Τιθορέας Φθιώτιδος από 5ης μέχρι και της 10ης Νοεμβρίου εκάστου έτους...». Τα τελευταία χρόνια το παζάρι γίνεται στον κεντρικό δρόμο του οικισμού.

(8) Τα τελευταία χρόνια δεν γίνονται ζωοπάζα-ρα, αφού οι αγροτικές δουλειές γίνονται με τα τρακτέρ και άλλα μηχανήματα και οι μετακινήσεις με αγροτικά αυτοκίνητα. Γι' αυτό και τα άλογα και τα γαϊδουράκια έχουν εξαφανισθεί.

ΠΗΓΕΣ

(1) ΦΕΚ 8/Α/28-1-1881.(2) ΦΕΚ 155/Α/ 11-8-1893. (3) ΦΕΚ 192/Α/15-7-1933. (4) ΦΕΚ 102/Α/ 3-7-1958.(5) ΦΕΚ 8/Α/ 12-1-901.(6) ΦΕΚ 66/Α/4-5-1922.(7) ΦΕΚ 85/Α/23-3-1951.(8) ΦΕΚ 24/Α/3-2-1966

Επίσης, η σπάνια και ενδεικτική, αυτή φωτογραφική αποτύπωση, που αφορά την παράλληλη κοινωνική δραστηριότητα και με την ευκαιρία, της πανηγύρεως, με την εξάισια αυτή ομάδα, ανδρών και γυναικών, που μετέχουν, εράνου, υπέρ των ευγενών σκοπών, του Συλλόγου Φιλοδενδρων Ελατείας, δίδει το κοινωνικό μέτρο παρουσίας, μίας ανεπανάληπτης συγκυρίας, ικανών και φιλοκαλών τέκνων της μικρής μας πόλης. Στο πίσω μέρος της φωτογραφίας, ένα χέρι σημειώνει... Κυρίες, δεσποινίδες και κύριοι οι διενεργήσαντες τον έρανο υπέρ των σκοπών του Συλλόγου Φιλοδενδρων κατά την πανήγυριν της Ελατείας 7. 10. 1934. Κρίμα που ο χρόνος, αφάνισε τα πρόσωπα, τα ονόματα δεν γράφτηκαν, οι πράξεις όμως αυτές, μένουν δείγμα γραφής...για όλους.